

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 10. De prædicatione verbi Dei tanquam laude quadam
manifestationeq; excellentiæ ipsius publica,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

coactionis adiurantur & discatur aliquid ab eis, vel aliquid obsequij accipiatur. Ratio est: quod talis recursus ad Dæmonem (tanquam fornicatio quadam, qua Deo relicto, dæmoni ipsi adheretur) maxime diuinæ maiestati displiceat, & ab ea puniatur grauissime: prout satis indicant verba illa Numerorum 20. Anima quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.] Exemplum habetur in initio libr. 4. Reg. de Ocholia, qui ægrotrans misit ad Consulendum Beelzebub Deum Accaron.

Si quæras quid sentiendum sit de ijs qui ab obsessis à Diabolo curiosa inquirunt: quæ nec ad Dei gloriam, nec ad proximorum utilitatem, & ædificationem faciunt. Respondendum est, prout Syluester inlinuat in fine citatæ questionis vltimæ. non peccare mortaliter, si inquirant cogendo: dummodo non ea mente, vt aliquid obsequij inde consequantur: sed tantum ex curiositate, lenitateve animi, vt videatur quid Diabolus dicat. Ratio vero est, quia in eo non adheretur Dæmoni, deserto Deo; sed solum nomen huius irruenter sumitur in re leui, quod tantum est veniale, vt iam diximus in præcedentibus.

TRACTATUS II.

De laude Dei.

116. **A**us Dei est manifestatio excellentiæ ipsius: qua fieri potest tum mente, & corde tantum, diciturque interior: tum verbo, seu voce, nutu, vel gestu, aliove signo externo tantum; & dicitur exterior: tum demum utroque modo & dicitur interior simul & exterior. Atque vnaquæque earum potest vtrique tripliciter: primo per modum enunciantis, quando scilicet aliquid bonum affirmatur de Deo: vt Psalm. 47. Magnus Dominus, & laudabilis nimis. &c.] vel malum negatur: vt Num. 23. Non est Deus quasi homo vt mentiatur.] Secundo, per modum inuitantis, & deprecantis vt Psalm. 100. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in via immaculata: quando venies ad nos.] Tertio, per modum admirantis, vt Psalm. 72. Quam bonus Israel Deus ijs qui recto sunt corde.]

Duo vero sunt quæ ad ipsam Dei laudem spectantia, peculiariter hic occurrunt à nobis consideranda, tanquam ga in quibus deficiendo, violatur secundum Decalogi præceptum in quo versamur: assumendo nomen Dei in vanum, hoc nomine: quod cultus verbis, aut æquipolentibus signis externis Deo exhibendus, exhibeatur indebite. Illa autem sunt prædicatio verbi Dei, & recitatio horarum canonicarum: in quibus proinde immorabimur quantum sufficiet ad iudicium de peccatis nobis propositum. Addemus & spectantia ad blasphemiam, ipsi Dei laudi, ex diametro oppositam.

CAP. X.

De prædicatione verbi Dei, tanquam laude quadam, manifestatione ve excellentiæ ipsius publicæ.

SVMMARIVM.

- 117 Prædicationis verbi Dei dignitas maxima.
118 Prædicatio verbi Dei incumbit ex officio tam Papæ, quam cæteris Episcopis.
119 Quibus alijs idem ex officio incumbat.
120 Quibus licentiam prædicandi dare possit Episcopus, & quibus solus Papa.
121 Laico interdictionem est munus prædicandi, sic tamen vt in eo, vir capax sit dispensationis, non rem scamina.
122 Quatenus liberam sit Episcopo extra suam diocesim & Parochiam extra suam Parochiam prædicare verbum Dei.
123 Statutum Concilij Tridentini de cæteris prohibendis, ne libere prædicent.
124 Dona naturalia in prædicatore verbi Dei requisita, non qui-

- dem necessario: sed vt prædicatio gratior esse possit.
125 Duo alia requisita, arte & labore acquisita.
126 Alia præterea diuinitus infusa, quæ ex parte ipsius prædicatoris requiruntur.
127 Requisita in prædicatione ex parte materiæ.
128 Requisita ad solennitatem prædicationis verbi Dei.
129 Quis vsus mundana scientia possit esse in prædicatione verbi Dei.
130 Peccata prædicantis sine debita autoritate: aut in statu peccati mortalis, aut mendacia, vel in utilitate, & vana.
131 Alia prædicantis querendo seipsum non Deum: aut narrantis fabulas, vel facticias: aut detrahentis Prælati Ecclesiæ aut Sacerdotibus, aut dissidentis solutionem decimarum: aut demum non seruantis quæ tenentur ex decreto Concilij Tridentini.
132 Peccata quæ solent se committere, qui auditores sunt prædicationum verbi Dei.
133 Requisita ad audiendam fructuose verbi Dei prædicationem.

Quod verbi Dei summa sit dignitas, colligitur tum ex eo quod Christus Dominus ad illius exercitium expectat gratias annuum trigessimus; in quo ante illam inceptam Baptizatus esse à Ioanne ex capite S. D. Lucæ: tum ex eo, quod Apostoli alia munera committentes Discipulis alijs, munus prædicandi verbi Dei sibi referuarint ex Actis capit. sexto; tum demum ex eo, quod illa habeat præstantissimum obiectum nempe verbum Dei, quod sancti homines locuti sunt in spiritali Spiritu sancto, 2. Petri cap. 1. in fine. Dicemus autem primo quibus ea competat. Secundo, quæ ad eam requirantur. Tertio, quæ peccata frequentius in ea contingant.

De ijs quibus comperit munus prædicandi verbum Dei.

SECTIO I.

EX officio prædicare competit principaliter Summo Pontifici argumento capit. In memoriam distinct. 19. & homiliarum quæ extant Summorum Pontificum, vt D. Leonis & D. Greg. Magni: itemque cæteris Episcopis: quorum istud esse munus præcipuum habet Concilium Trident. sess. 5. cap. 2. addens hæc verba: Statuit & decreuit omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos, teneri per seipso, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum IESU CHRISTI Euangelium. Quod quidem in antiqua Ecclesia fuisse diligenter seruatum, satis patet ex eo, quod scripta Sanctorum Patrum, quæ ad nos peruenierunt, maxima ex parte sint Episcoporum.

Impedimentum autem prædicandi habentes, ex eodem Concilio ibidem consequenter, & ex Concilio Lateranensi sub Innocentio 3. (quod refertur in cap. Inter cætera, De officio ordinarij) tenentur viros idoneos assumere, ad ipsius prædicationis officium salubriter exequendum: quique id implere contempserit (addit vt in q; Concilium) dillicite subiaceat vitioni, tanquam fodiens scilicet foueam in quam cadat.

De Prælati inferioribus Episcopo, atque alijs habentibus curam animarum, idem habetur adhuc consequenter in Concilio Trident. nempe teneri per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis & festis solemnibus, prebes sibi commissas pro sua & earum capacitate, pacifice salutaribus verbis: docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem: annunciandoq; eis cum breuitate & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare & virtutes quas sectari oporteat, vt penam æternam euadere & cælestem gloriam consequi valeant. Id si quis præstare neglexerit, Episcopo committitur grauiter puniendus. Legendus est textus eiusdem Concilij.

Accum id ita sit, hoc ipso, quod alicui commissa est animarum cura, ipse ad prædicandum Dei verbum censetur missus, constitutusque iure ordinario: alias vero, nequaquam: vt patet ex decreto Concilij Lateranensis, quod refertur de hæreticis capit. Excommunicamus 1. §. Qua vero:

nisi id

nisi id faciat autoritate accepta ab Apostolica Sede, vel ab Episcopo Catholico loci. Sine qua autoritate ingentem se tali muneri; peccare mortaliter satis constat ex eo, quod propterea dignus sit excommunicatione, qui ipsum ferendum esse statuitur in eodem cap. Vbi aduerte quod etiam si Episcopus esset quidem hæreticus, sed ab Ecclesia, non secus toleratus in officio suo, quam si Catholicus esset, concessio- nem potestatis prædicandi factam ab ipso, valere perinde ac alia per ipsum ex Episcopali officio gesta.

110. Potest autem eiusmodi licentia ab Episcopo dari, non modo Sacerdotibus simplicibus, sed etiam Diaconis, si inueniantur idonei, ex Sylu. in verbo Prædicatio quæst. I. Et ratio esse potest, quod Diacono ex officio incumbat annuntiare populo Euangelium quod intelligitur non tantum de illius lectione; sed etiam de explicatione: quæ tamen in ipso requiritur licentiam Episcopi, cum requiritur in simplici sacerdoti, iuxta antememoratum decretum Concilij Laterani.

De licentia Papæ vero, Clericos alios etiam in minoribus tantum ordinibus constitutos prædicare posse verbum Dei, habetur ex vsu recepto in aliquibus religionibus: quibus cum sit à Sede Apostolica absolute & sine restrictione concessum, vt Prelati possint suos Religiosos mittere ad prædicandum, mittunt etiam Clericos in minoribus tantum ordinibus constitutos. Quem vsum à viris doctis ac timoratis, vt par est existimare, introductum, temerarium esset damnare.

111. Laico posse quoque à Sede Apostolica committi munus prædicandi, deduci potest ex cap. Mulier, dist. 23. in quo non quidem simpliciter, sed cum exceptione interdicitur laico munus prædicandi: femina autem interdicitur simpliciter. Et merito ob rationes quæ videri possunt apud D. Thom. 2. 2. quæstio. 177. art. 2. Ad quem locum Caietanus bene notat, tale interdictum non obstat quia Abbatis & Prioris liceat, immo incumbat, prædicare suis monialibus, easve adhortari ad regulam suarum obseruationem: atque ad alia quæ sunt pietatis Christianæ, ac religiosi instituti. Illud enim intelligitur de prædicatione quæ fit toti Ecclesie, id est, vt Caiet. interpretatur, populo ad prædicationes concurrenti communitè; seu Clericis simul, & laicis vtriusque sexus.

112. Ceterum Episcopi tanquam successores Apostolorum, qui iubente Domino in toto orbe terrarum dispersi, Euangelium prædicauerunt ex cap. In nouo dist. 21. censi possunt sufficientem potestatem habere prædicandi in aliena diocesi: nisi resistant, qui in illa præsentant populo in spiritualibus. Parochi vero censi quoque; possunt sufficientem habere potestatem prædicandi in aliena parochia intra eandem diocesim: tanquam missi ab Episcopo loci, quando ab eo acceperunt curam animarum: non vero prædicandi in aliena diocesi; tanquam ab Episcopo illius loci minime missi, per commissionem curæ animarum. Neque ratio proposita de Episcopis habet in eis locum, vt satis intelligitur ex eodem cap. In nouo.

113. Quod attinet ad alios Sacerdotes, in Conc. Trident. sess. 3. cap. 2. De reformat. statuitur vt regulares cuiuscunque sint ordinis, nisi à suis Superioribus de vita & maioribus & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia: etiam in Ecclesijs suorum ordinum prædicare non possint. Cum qua licentia teneantur personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, teneantur etiam Episcopali licentiam habere; sine qua in talibus Ecclesijs nullo modo prædicare valeant. Iniungitur præterea Episcopis, vt neminem eorum, qui cum sint regulares, nihilominus extra claustra & obedientiam religionum suarum viuunt: neminemque Presbyterorum secularium, nisi sint ipsis noti, & moribus atque doctrina probati, permittant in sua ciuitate vel diocesi prædicare, quorumlibet priuilegiarum prætextu, donec ab ipsismet Episcopis sancta Sedes Apostolica super ea re consulatur. Itemque prohibeant quatuor modis siue per se, siue per alium vilo modo prædicare.

De requisitis ad verbi Dei prædicationem.

SECTIO II.

124. Ex parte prædicatoris præter antedictam potestatem, ad verbi Dei prædicationem requiruntur dona tum naturalia, tum arte & labore acqulsita, tum etiam gratuita, diuinitusque concessa. Accirca naturalia notandum est; ea non requiri tanquam necessaria; cum sit comparatum experientia prædicatores plenos diuino Spiritu, quamuis nullis aut valde exiguis donis naturalibus præditos, magnum hominum numerum conuertisse: & contra cumulatos eiusmodi donis, sed vacuos diuino Spiritu, vix aliquos. Requiritur ergo tantum vt externum quoddam ornamentum ipsius prædicationis, eo quod illam reddant gratiorem: sicut ornatus vestium gratiam reddit personam. Inter talia vero dona, præcipua sunt; vox clara & sonora, firma latera, tum sustinendum prædicationis laborem tum ad vocem expromendam; maturitas iudicij, perspicacitas ingenij, felicitas memoriæ, industria conformandi vultu, conuenienter qualitate rerum quæ dicuntur; perspicuitas sermonis, & facilitas in dicendo, ac docendo. Forma denique corporis nec nimis pulchra nec nimis turpis.

125. Circa dona labore & arte quæ sita, notandum est, duo præcipue requiri in prædicatore Euangelico: unum est experientia circa tractationem animarum: nempe vt expertus didicerit quibus modis peccator moueatur ad poenitentiam, peccatorumve detestationem; quibus iustus inflammetur ad maiorem perfectionem ac Dei amorem: quibus remedijs instructus esse debeat homo aduersus tentationes; & alia quæ possunt esse adiumenta lucrando Christo animas. Alterum est sufficientis scientia, præsertim sacrarum scripturarum, comparanda tam earundem, quam Doctorum Catholicorum lectione diligenti. De cæteris legi potest Ludouici Granatensis Rhetorica.

126. Circa dona gratuita seu diuinitus infusa, notandum est, ea imprimis prædicatori Euangelico necessaria esse ad fructificandum. Sunt autem 1. charitas magna in Deum, & proximum; generans tum zelum diuini honoris, atque desiderium vt totus mundus vni Deo seruiat, nec vllus eum offendant: tum compassionem de proximo, quæ idem zelus temperetur admixtione affectus paterni, per quem illius, in peccato existentis, reconciliatio cum Deo, emendatioque potius queratur, quam iniuria & vindicta. Secundo, frequens tractatio cum Deo, à quo scientiam illam qua possit animas iuuare, prædicator expectare debet potissimum, cum fungatur tali munere, tanquam Dei legatus ad homines (iuxta illud posterioris ad Corinth. cap. 5. Pro Christo legationem fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo) si quidem legatus omnis debet particulariter de ijs quæ ad legationem suam pertinent instrui ab eo à quo mittitur. Hinc docet experientia ad noticiam viarum, seu modorum quibus possimus peccatorem lucrari Christo, orationem plus valere, quam studium. Tertio, humilitas, qua fugiatur inanis gloria; sæpissime faciens, ne ex prædicatione sequatur fructus in populo: siue quia ita Deus permittit, qui superbis resistit: siue quia prædicator suam non Dei gloriam querens, dum non loquitur ex vera charitate, efficitur velut as sonans, & cymbalum tinniens: aures scilicet auditorum obtundens, aut solum exterius pascens. Quarto, modestia in vtroque homine: vt non facile prorumpat in iram, indignationem, contumelias, iocos, scurrilitates maledictiones, &c. Quinto, vt frugalis si in victu & vestitu atque adeo sic vitam instituat, vt neminem offendant; sitque, exemplo D. Ioannis Baptistæ, lucerna tam ardens, quam lucens. Cuius rei gratia vitare debet hominum frequentiam, & nimias, seminarum præsertim, familiaritates; quæ vix esse possunt sine alicuius offensione: vitare item colloquia illa quæ communitè generant malum odorem. Debet quoque corpus castigare, seculariaque desideria mortificare in se: ad imitationem Apostoli dicentis in priori ad Corinth. capit. 9. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo ne cum alijs prædicauerim ipse reprobos efficiar. Nam sic merebitur sibi à Deo tribui adiumenta, quæ nec natura, nec ars, aut labor suppeditare ei valebunt.

112. Ex parte porro materia, in prædicatione requiritur, vt ea sit verbi Dei: quo nomine significatur sacra scriptura, tam veteris quam noui Testamenti à Sanctis interpretata: in qua sufficienter continentur ea quæ possunt ad prædicationem assumi. Instituitur enim prædicatione vel ad docendum aliquid nostræ fieri mysterium, vel ad populum arguendum ac increpandum de aliquo vitio: vel ad exhortandum ad aliquam virtutem, instruendumq; ad eiusdem usum. Ad quæ quidem tria, sacra scriptura sufficientissima est, iuxta illud posterioris ad Timoth. cap. 3. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia: vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.]

118. Aduerte autem his non obstantibus, posse aliquid prædicationi apponi ex mundana sapientia, iuxta cap. Relatum distinct. 37. Quod tamen accipi debet cum duplici limitatione. Prior est, vt non nisi pauca sumantur, iuxta illud quod in cap. Cum multa, distinct. 86. comprehenditur quidam Episcopus, eo quod grammaticam semper tractaret, id est, *interprete glossa, ad verbum Grammaticum*, in prædicatione referret fabulas gentilium, interpretando illas moraliter. Posterior limitatio est, ne aliquid ex humanis scientijs assumatur ad quoddam sacra scripturæ complementum, sed solum ad offendendum illud quod sacra scriptura docet, sic esse consentaneum lumini rationis naturalis, vt à gentilibus fuerit cognitum.

129. Ex parte demum solemnitatis seruanda: in ea de qua agimus verbi Dei prædicatione, requiritur, vt sermo sit publicus: sicut censetur esse cum sit in loco publico, nullumque impedimentum positum quin accedere possint quicumque volunt: vt quando non clauduntur fores Ecclesiæ. Secundo, requiritur vt sit sermo generalis, seu pertinens ad cuiusuis status & conditionis homines. Vnde intelligitur à numero prædicationum excludi sermones, qui habentur ad moniales aut ad religiosos in capitulo: itemq; eos qui haberi solent in sodalitijs, seu congregationibus particularibus: etiam si habeantur à Clericis: quia non sunt sermones publici nec generales. Tertio, requiritur vt prædicator dum prædicat locum habeat distinctum à cæteris, eumq; eminentiorem. Quarto, vt inuocet auxilium R. Virginis, prout consuevit, dicendo salutationem angelicam: siue statim initio, siue aliquanto post. Quinto, vt proponatur prædicatori seu pars aliqua Euangelij, de quo habenda est prædicatione ipsa. Adde conuenire vt prædicator tanquam actio dignissima, & ad Dei gloriam conducens maxime, vt fiat in templo tanquam loco dignissimo ad Dei cultum consecrato.

De peccatis que frequentius contingunt circa prædicationem verbi Dei.

SECTIO III.

130. Horum alia sunt prædicatoris, & alia auditorum. Atque prædicatoris frequentiora, sex refert Caiet. in verbo prædicatorum peccata. Primum est, cum quis prædicat sine debita autoritate, siue ordinaria, siue delegata. Quod esse mortale idem author colligit ex cap. Excommunicamus 1. De hæret. §. Quia vero: vbi sub pena excommunicationis prohibetur, ne quis sine Sedis Apostolicæ aut Episcopi loci autoritate, munus prædicandi sibi assumat. De qua re iam diximus in sect. 1.

Secundum est: cum quis prædicat sciens se esse in statu peccati mortalis, nisi de eo conteratur. Existimat tamen ibidem Caiet. in eo committi tantum veniale, exceptis duobus casibus. Prior est, quando in eo statu perinde prædicaret indigne, ac si declamaret: aut ipse esset peccator notorius, vel scandalosæ vitæ: tunc enim magnam iniuriam facit officio prædicationis, quod sanctissimum est. Quo nomine censeri potest reprehendi à Deo per illud quod in Psal. 49. habetur. Peccatorum autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Posterior est, quando per contemptum muneris prædicationis, seu nihil ipsi faciendo, prædicaret quis in statu peccati mortalis: quia in eo etiam magna fit iniuria officio prædicandi. Postea autem is sententiâ imputatâ (quod attingit in

Enchiridio Nauarr. capit. 25. numero 141.) docuit absolute istiusmodi peccatum esse mortale: in eo que illi Nauarr. ibidem assentitur. Quamquam verò, extra duos illos casus memoratos mortale esse, vix possit ostendi certa ratione: duorum tamen illorum doctissimorum virorum autoritas, magni certe faciendi, sufficere potest homini timorato ad solite cauendum peccandi in re tanti momenti periculum.

Tertium peccatum est. Cum quis prædicat mendacia; quod Caiet. ait esse mortale grauissimum, quia euacuat vniuersam Ecclesiæ autoritatem, Christi; fidem. Id autem procedit siue mendacium dicatur contra doctrinam fidei aut morum; siue circa gesta Sanctorum, aut miracula aut reliquias; siue circa Prophetias aut quascunq; alias res spectantes ad instructionem fidelium. Vnus tamen casus est, in quo mentiri in concione non esset plus quam veniale: nimirum quando conuocator illi admisceret aliqua impertinentia, & circa ea mentiretur.

Quartum peccatum est: quando quis inutilia & vana prædicat: tractans scilicet speculatiuas quaestiones, aut leges ciuiles enucleans; narrans Romanorum & aliorum gentilium gesta, aut in alijs id genus infumens concione. Adgit autem Caiet. tale peccatum esse grauissimum; si quis in tali excedat. An autem sit mortale non præmit, nec facile est statuere; nisi valde magnus in eo committatur excessus: vt cum tota concio, aut certe maxima pars illius consumeretur in talibus, sine interpretatione & applicatione ad mores Christianos. Etenim id potius est adulterare verbum Dei, quam illud sincere prædicare. Quod indignissimum esse, satis indicat Apostolus in posteriori ad Corinth. cap. 2. sub finem, & in capit. 6. sub initium vbi is solite se purgat à tali peccato, tanquam indignissimo verbi Dei prædicatore.

Quintum peccatum est, quando prædicator non Deum, sed seipsum quaerit: Quod dupliciter potissimum contingit: vno modo cum ad prædicandum mouetur affectu lucri: altero cum mouetur affectu propriae laudis & gloriae. Ex Caietano autem peccatum est mortale, cum prædicatoris affectus talia respicit tanquam finem vltimum; aut is procedit vsque ad simoniam committendam. Extra quos casus veniale est de se: in quo, ex eodem Caiet. consideranda est affectus quantitas; secundumq; eam est de illius grauitate iudicandum.

Sextum peccatum est, cum prædicator narrat fabulas gentilium & facetias. Quod ex se veniale est: vt addit Caiet. & approbat Nauarr. in Enchir. cap. 25. num. 142. nisi tale quid, nimis multum fiat; ita nimirum vt tota concio vel maior pars illius consumatur in risu: quia tunc periculum magnum esset de mortali.

Addit ibidem Nauarr. septimum peccatum, quando Religiosus Prelatus Ecclesiæ, & Sacerdotibus, concionando detrahit præsertim vt laicis placeat, ex Clemen. 1. §. Quibus autem, De priuilegijs. Quod ex glossa ibidem, verbo Detrahaunt, intelligendum est de ijs qui detrahunt nominatim, aut æquiuociter: seu talibus verbis, vt intelligatur de quibus loquatur. Pro quo peccato imposita est illis excommunicatio seruata Papæ per Concil. Lateranense sub Leone decimo sess. prima. Quærenti vero an idem sentendum sit de concionatoribus secularibus: idem Nauarr. tangit respondendum esse, quod sit idem quoad culpam: quia vt risq; naturæ iure, talis detractio est pariter prohibita: nõ item quoad penam excommunicationis: quoniam solis Religiosis ea imponitur ab Ecclesiâ.

Octauum peccatum est, quod ibidem habet Nauarr. quando prædicatores Religiosi disuadent populo solutionem decimarum. Quod peccatum ab Ecclesiâ punitur excommunicatione ipso facto incurrenda: per Clemen. expicentes, De penis §. Illos. De eodem autem quoad prædicatores seculares iudicandum est perinde, ac de præced. peccato.

Vltimum peccatum consistit in omissione eorum quæ ex definitione Concilij Trid. sess. 5. cap. 2. seruari debere ab illis quibus prædicatione verbi diuini incumbit, habitum est in præced. sect. 1. Illudque Nauarr. in sequenti numer. 134. pro mortali habet: & merito, quia tale statutum datum est in re graui, cum comminatione excommunicationis aliarumq; penarum.

Quod

132. Quod attinet ad peccata auditorum, seu quæ solent committere ij qui concionem audiunt: Primum consistit in omissione: quæ quis omittit audire concionem, quando commodè potest, ipseque ea indiget, ut maxime solent rudes, ignorantès mysteria nostræ fidei. Cuiusmodi necessitas facit frequenter, ut peccatum mortale committant non audiendò cum contra charitatem omittant in gràm necessitate, subuenire animæ suæ.

Secundum peccatum est, cum quis adit, & audit concionem, vel ex vanitate, vel ex curiositate, ut notet defectus concionatoris, vel ob alium peiorem finem, verbi gratia, ut mulieres aspiciat, vel ut concionatorem irideat. Hoc peccatum quantum sit, indicatur ex illius fine.

Tertium peccatum est, quando quis dum concio fit, non attendit, sed voluntarie distrahitur: præsertim cum concionator reprehendit aliquod vitium, à quo non vult se pendere: aut hortatur ad aliquod bonum, cui non vult vacare. Hoc spectat in confabulationes, risus, & cætera, quibus non solum sibi ipsi quis obest non attendendo, sed etiam aliis, qui impediuntur ab audiendo. De huius vero peccati quantitate uti dicitur, ponderandæ sunt facti circumstantiæ.

Vltimum peccatum est contemnere, nec dare operam, ut fructus aliquis ex concione referatur: qui enim ita est concioni, ut nihil fructus inde profusus referat, cum saltem perdat tempus, non vacat culpa saltem veniali.

Cæterum ad audiendam fructuose verbi Dei prædicationem, quædam præcedere eam, quæ dâ comitari, & quædam subsequi oportet. Igitur antequam ad eam accedatur, confert vacasse alicui exercitio spirituali, per quod anima disponatur ad excipiendâ cum dilatazione cordis, diuini verbi fluentia: nempe orationi vacasse, aut confessionem fecisse, vel Eucharistiam sumpsisse. Confert item excitasse quasi famem ac sitim diuini verbi, tanquam cibi & potus ad animæ refecionem accommodatissimi. Itemque concepissem propositum emendandi vitam, corrigendo se de suis defectibus, & studendo proficere in virtutibus; ad quæ iuuandus est concionum audicione.

Dum vero concio ipsa auditur, procuranda est reuerencia, non tantum interior recognoscendo in prædicatore loquentem Deum: sed etiam exterior cum debita corporis compositione, habendo oculos demissos nec vagantes circumspectando. Procuranda est secunda deuotio, quæ concio audiatur, cum pio in Deum affectu: non autem ea ratione, qua ad oblectationem, aliquid prophænam audiremus. Procuranda est quoque attentio, curandum ve ne distrahatur voluntarie, garramus, &c. Curandum est item ut quæ dicta sunt in concione applicemus nobis in particulari: præsertim si inueniantur ad nos pertinere ratione nostri status, aut alias nobis necessaria videantur: memores nos non interesse tanquam iudices, sed tanquam discipulos.

Denique post auditam concionem oportet apud se coram Deo ruminare quæ audiuerimus, præsertim ea quæ aduertimus esse nobis valde necessaria, tanquam pertinentia ad salutem nostram, & eadem sedulo notare: atque si occasio detur illa referre aliis, tanquam audita in concione. Quod conferet nobis ad illa ipsa memoriæ incutienda. Et demum oportet petere à Deo vires implendi ea quæ audiuerimus; ac cum primum offertur commoditas, sed ad illa implenda applicare.

CAPVT XI.

De recitatione horarum canonicarum, tanquam Dei laude præscripta ab Ecclesia, & peculiariter de eiusdem præscripti obligatione.

SUMMARIUM.

- 134 Tractantes de horis canonicis: & que de earum recitatione, conuenienter nostro instituto, nos tractare oporteat.
- 135 Qui obligentur ad eam: & primo, de iis qui obligantur ratione sacri ordinis.
- 136 Eiusmodi obligatio Diaconis & Subdiaconis imposita, sit tantum per receptam, rationabiliterque præscriptam in Ecclesia consuetudinem.

- 137 De Religiosis professis, qui ad recitationem horarum canonicarum tenentur.
- 138 Ad quid teneantur Conuersi & Nouitii in religionibus addicti choro.
- 139 Vnde sit Religiosorum professorum obligatio recitandi horas canonicas.
- 140 Communis eorum de re sententia, quod sit ex generali Ecclesie consuetudine.
- 141 Trias orollaria inde illata.
- 142 Omisio recitationis horarum canonicarum, peccatum est suo genere mortale.
- 143 Quæ earundem horarum pars censetur ita notabilis, ut illius omisio sufficiat ad peccatum mortale.
- 144 Refutantur aliquot aliorum dicta.
- 145 Quid videtur tenendum.
- 146 Non modo recitatio horarum canonicarum, sed etiam modus recitandi est in præcepto: & quæ.

HORÆ canonice vocantur ex præces, quæ ex præscripto Ecclesiasticorum canonum, certis horis in Ecclesia recitantur. De illis autem in iure canonico agitur dist. 91. & 92. itemque in titulo de celebratione Missarum. De iisdem post Simulacros in verbo Hora: ac Sotum in lib. 10. de iust. & iure, & Nauar. in Enchir. cap. 25. n. 96. & aliquot sequ. ac latissime in tract. de oratione, tractatur à pluribus recentioribus: in quibus in nostris sunt Gregorius Valent. 2. 2. disput. 6. quæst. 2. puncto 10. Ioan. Azorius in 1. part. Instit. Moral. lib. 10. in onard. Lessius De iust. & iur. lib. 2. cap. 37. & nouissime Franciscus Suarez de religione tract. 4. lib. 4. Tantum autem innotuimus in iis quæ faciunt ad iudicium de peccatis nobis propositum: ut sunt primo, obligatio ad talem recitationem, secundo, conditiones requiritæ, ut ea censetur debite mandata executioni: & tertio, causæ ob quas contingit excusatio ab eadem. Atque de obligatione dicemus in hoc cap. dicturi de reliquis in duobus sequentibus.

De obligatione recitandi horas canonicas, ac primo, initiatorum sacri ordinis.

SECTIO I.

EX communi Doctoꝝum consensu teste Nauarro in memorato tractatu de oratione cap. 7. num. 1. tria tantum genera hominum continentur ad recitationem horarum canonicarum, communi Ecclesie siue præcepto siue consuetudine: nempe Clerici initiati maioribus ordinibus, Religiosi professi religionem in qua sunt addicti choro, & beneficarij.

De primis, qui sunt Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, notat Nauar. in sequenti num. 2. & plenius tractat Suarez in citato lib. 4. cap. 16. non datur in iure canonico textus expressus, per quem eiusmodi obligatio confirmetur, quoad diaconos & subdiaconos. Tres enim canones citari solent pro tali obligatione, ex quibus nihil de ea quoad diaconos & subdiaconos certo colligitur. Primus est, canon Presbyter, De celebratione Missarum: vbi dicitur: Presbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis sue, videlicet primam, tertiam, sextam, nonam, vespèramque persoluat. Quibus verbis nihil exprimitur de Diacono & Subdiacono: sed solum de Presbytero. Cui quatenus per eandem canonem censenda sit imposita obligatio recitandi horas canonicas, explicat Suarez in eod. cap. 16. num. 9. Secundus est, canon Si quis Presbyter, dist. 92. in quo fit quidem mentio diaconi & subdiaconi, non tamen de obligatis ad recitationem horarum canonicarum ratione suscepti ordinis: sed ut deputatis alicui Ecclesie: seu ut habentibus beneficia in aliqua Ecclesia. Nam illie pariter fit mentio aliorum clericorum, quos constat non omnes ratione susceptionis minorum ordinum obligari ad eandem recitationem. De quo pluribus Suarez tractat quidem in cit. cap. 16. num. 10. & nonnullis sequentibus; sed nobis sufficit id satis constare ex recepta Ecclesie consuetudine.

Tertius est, canon Dolentes, De celebratione Missarum: in quo Prælati & minoribus Clericis præcipitur in virtute sanctæ obedientie, ut diuinum officium, nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent, pariter & deuote.

134.

135.

REGIMI
PRAXIS
PROP
EV